

EU-Moldova LEADER konverents 02-04 aprill 2019, Chisinau

3. aprilli konverentsipäev algas kohalike tegevusgruppide laadaga konverentsikeskuse ees õues, Chisinau kesklinnas – hea võtte üritusele tähelepanu tõmbamiseks. Kauplemas olid ka mõned Rumeenia tegevusgrupid, naabrite delegatsioon oli ka konverentsi suurim, kuna alla kirjutati koostööleping Moldova-Rumeenia vahel.

Laadal oli näha kohalikku toitu (leib, juust, õunad, viinamarjad ja kuivatatud puuviljad), jooke ja käsitööd. Järgmise päeva õppereisil kuulsime, et kauplemas tulnud käsitöömeistrid olid väga üllatunud suure huvi üle ning suurema osa kaasa võetud kaubast ära müünud.

Konverentsi avasõnade kõrvale saime näha väikest folkloorietendust.

Ettekanded andsid põhjaliku ülevaate LEADERi ettevalmistamisest Moldovas viimaste aastate jooksul ning EL ja teiste toetusprogrammide tegevusest (SARD, UKaid, Poola solidaarsusfond jpt). Abi on saadud ka Eesti Välisministeeriumi kaudu kohalike tegevusgruppide väljakujundamisel. Detsembris 2018 sai Moldova LEADER ametliku alguse, ehkki üks oluline seadus on veel parlamendis vastu võtmata. Samal ajal asutati ka Moldova riiklik maaeluvõrgustik. Hetkel tegutseb 32 tegevusgruppi, konverentsi käigus said viimased ametlikult asutatud ning astuti ka ELARDi liikmeks.

Moldova 2,9 miljonist elanikust elab hetkel 57% maapiirkonnas. Maaelu arengukava toetused on kiiresti kasvanud: 2010 a eraldati 400 milj leid, 2019 a juba 900 milj leid (1€ = 19 leid). Paneeldiskussioonis arutlesid EL eksperdid LEADER põhimõtete üle ning andsid kohalikele soovitusi. Eestist osales paneelis Kristiina Tammets. Konverentsil osales kokku üle 550 inimese, kuid soovijaid olevat olnud kaks korda enam – seega huvi LEADERi võimaluste vastu on väga suur. Kõik ettekanded olid sünkroontõlkega.

Eesti Leader Liidu jaoks oli oluline luua kontaktid Moldova Leader Liiduga (*National LEADER Network of Moldova*): saime tuttavaks president Marina Albu, Aliona Turcani jt, samuti kolleegidega Lätist, Rootsist ja Soomest ning taaskohtuda projektipartneritega Rumeeniast ja Bulgaariast.

4. aprillil oli õppereiside päev, kus sai valida 3 piirkonna vahel. Lingid koos fotodega:

Gagauzia Mozaic 1 <http://bit.ly/2Zoljz2>
Gagauzia Mozaic 2 <http://bit.ly/2DkO1ru>
Serpentina Nistrului <http://bit.ly/2Gtndps>

Osalesin Gagauzia mosaiigi esimesel ringil, kus õnnestus näha Moldova tõelist mitmekesisust ja värvikaid kohalikke olusid. Riigi lõunatipp on majanduslikult keskmisest paremal järjel ning seal elavad külg-külje kõrval rumeenlased, bulgaarlased, gagauusid (turgi rahvas), ukrainlased, venelased... Iga küla oli veidi erinev nii keele kui kommete poolest ja ilmselt mitte päris "keskmine" Moldova küla. Rõhutati demokraatlikkust ja koostööd: ollakse väga tolerantsed nende vastu, kes ikka veel soovivad külaplatsil näha Lenini kuju, kui ka moodsamate arengute vastu. Kui omavalitsusel oli piiratud eelarve teede remondiks, siis tehti igas külas kilomeeter asfaltteed, mitte nii, et üks küla saab tervenisti uue tee ja teised tolmuvad edasi.

Külastasime väga erinevaid ettevõtteid alates Bulgari veinitehasest, mis ekspordib kogu maailma, kuni väikeste käsitöö-tubadeni. KTG juhid rääkisid, kui raske neil on muuta suhtumist, et külalistele tuleb kõike pakkuda tasuta (isegi kui endal puudus majas): ilmse vastumeelsusega pakuti siiski ka üht-teist müügiks, ja imestati, kui neid asju osteti. Väga palju saime osa ka folkloorist, sealhulgas etendati gagauusi kosjatraditsioone ning võisime veenduda, et sellised kombesid on külades tänaseni elus. See oli ehe kogemus. (Fotol: käimas on kaasavara üle kauplemine.)